

2023. december 25. - Urunk Születése (Karácsony)

A történet olvasható 2022. december 25-én.

2023. december 26. - Szent István első vértanú

Élettörténete olvasható 2022. december 26-án.

2023. december 27. - Szent János apostol és evangélista

Élettörténete olvasható 2022. december 27-én.

2023. december 28. - Aprószentek vértanúk

A történet olvasható 2022. december 28-án.

2023. december 29. - Becket Szent Tamás püspök és vértanúk

Tamás 1118. december 21-én született Londonban. Szülei normannok voltak. (A normannok körülbelül ötven évvel Tamás születése előtt hódították meg Angliát.) Egész kis gyermek korában beadták a mertoni ágostonos kanonokok iskolájába, és mikor elég idős volt, Párizsba küldték tanulmányai folytatására. Később egyházi tanulmányokat folytatott Bolognában és Auxerre-ben.

Édesanyja iránti szeretete diákévei alatt megóvta minden rossztól, mert a rá való emlékezés tisztaságra és jóságra ösztökélte. Tanulmányai végeztével hazatérve, édesanyja halála fosztotta meg erkölcsi tartásától, és az otthon melegét nélkülözve kallódni kezdett. Három éven át Londonban volt számvevő. Huszonöt éves volt, amikor egy véletlen folytán megismerkedett Theobald püspök háza népével, és így bekerült a fiatal, Canterburyben tanult papok társaságába, akik közül egyesek igen nagy ambíciókat ápoltak magukban. Tamásnak tetszett ez a baráti kör, ezért mindenkivel szemben nyájas és megnyerő volt, és hamarosan az öregedő püspök tetszését is megnyerte. Szinte nélkülözhetlenné tette magát a püspök számára, aki annyira megszerette Tamást, hogy megtette canterburyi fődiakónussá.

1154-ben (36 éves korában) Theobald püspök az ifjú II. Henrik királytól a kancellári tisztséget kérte Tamás számára. Henrik, a középkor egyik legfényesebb, ugyanakkor legkíméletlenebb királya ekkor már tapasztalt katona, de még túlságosan fiatal ahhoz, hogy részletekre is kiterjedő támogatás és tanácsadás nélkül uralkodni tudjon. Tamás viszont elég öreg volt ahhoz, hogy vezethesse a királyt, ugyanakkor még elég fiatal ahhoz, hogy társa lehessen. Ezenkívül Tamás rendelkezett azzal a finom érzéssel, amellyel észrevétlenül tudott részt venni a király minden ügyében. Tökéletes és nagyon sikeres kancellár volt.

Személyes kapcsolatukban Henrik és Tamás egy szív és egy lélek lett: a kancellár teljesen magáénak érzett mindent, ami a királyt érte, a király viszont, szenvedélyes és uralkodó alkata ellenére, egyre inkább függött tőle. A pompa és nagyvonalúság, ahogyan Tamás élt, feltűnést keltett kortársai között.

Theobald püspök nem ezért javasolta védencét kancellárnak. Arra számított, hogy fődiakónusa hatni tud majd az angliai egyház békéje és nyugalma érdekében a királyra. Ezért a fejlemények nem kis nyugtalanságot keltettek benne. Magához kérte Tamást, aki annak ellenére, hogy a püspök alárendeltje volt, a hívást válasz nélkül hagyta.

Theobald püspök halála után a király Tamást szerette volna kinevezni canterburyi érsekké. Tamás szembeszegült a határozattal. Ismerte már önmagát. A kancelláréletem izgalmasnak és érdekesnek találta, és visszariadt az új állástól, mert világosan látta, hogy képtelen arra, hogy a király mellett egy mindenre igent bólintó, világias főpap legyen. A királyt is eléggé megismerte már, és jó diplomata volt annak átlátásához, hogy a kancellári és az érseki hivatal összekapcsolása végzetes következményekkel járna. Mindezek ellenére végül úgy döntött, hogy elfogadja a kinevezést: 1162. június 1-én pappá, a következő napon pedig püspökké szentelték. Az egész angliai püspöki karból egyetlen egy püspök tiltakozott a kancellár érseki székbe való emeltetése ellen: Gilbert Foliot. Foliot püspök tiltakozása volt annak a keresztútnak a kezdete, amelyet Tamás érseknek végig kellett járnia, ám ezt ekkor még nem tudhatta.

Tamás előre megmondta a királynak, hogy ha valóban érsek lesz, Henrik hamarosan el fog fordulni tőle. „A mi mostani nagy barátságunk a legizőbb gyűlöletté fog válni. Tudom, hogy ön tőlem, mint érsektől olyan dolgokat fog követelni, melyeket én képtelen leszek jó lelkiismerettel végrehajtani, hiszen ön

már eddig is sok kívánságát végrehajtotta az egyház ellenére. Irigyeink meg fogják ragadni ezt a kedvező alkalmat, közénk fognak ékelődni, és amikor ön megvonja tőlem a jóakarátát, vég nélküli viták kezdődnek köztünk.”

Csak hogy a kancellár Tamás olyan klérus-ellenes volt, hogy Henrik egyszerűen nem hallotta meg ezeket a figyelmeztető szavakat. Annál nagyobb volt a megütközése, amikor Tamás a püspökké szentelése után lemondott kancellári hivataláról. Henrik ezt a lépést személyes sértésnek vette, és úgy tekintette, hogy Tamás fölmondta az iránta való engedelmisséget.

És akkor valóban jöttek az irigyek. Nemcsak az udvari emberek, hanem a püspökök is gyűlölködő kritikával fordultak Tamás érsek ellen. Ám a neheztelés, az irigység és a gőg nem tartoztak Tamás jellemvonásai közé, ezért amikor Henrik személyes tanácsadónak maga mellé vette Foliot püspököt, Tamás barátságos levelet intézett hozzá, és kérte, hogy baráttan működjenek együtt. 1163 tavaszán Henrik kinevezte Foliot-t londoni püspökké. Tamás együttműködési készsége meghiúsult, mert az új püspök kezdettől fogva megtagadta tőle a kánoni engedelmisséget.

A következő hónapokban a király és az érsek szívósan küzdött jogainak érvényesítéséért, és viszonyuk egyre inkább elmérgesedett. Henrik nyilvánvalóan mellőzte és semmibe vette Tamást, ő ezért viszonzásul olyan dolgokban sem volt hajlandó engedni, amelyekben a kompromisszum kis engedménnyel és nagy eredményekkel járt volna. Az egyik súlyos kérdés, amelyben két ilyen jellem számára a közeledés eleve lehetetlennek látszott, azoknak a klerikusoknak (szent szolgálatot teljesítő személy) az ügye volt, akik komoly vétséget követtek el. Henrik azt követelte, hogy ezek a klerikusok vesziék el az egyházi védelmet, és kerüljenek állami bíróság elé, mivel ő felelős az ország belső rendjéért és békéjéért. Tamás viszont ebben az igényben az Egyház szabadsága ellen irányuló újabb támadást látott.

A püspökök az 1163 októberében tartott westminsteri zsinaton zárt frontot alkottak Tamással, és visszautasították a király követelését. Amikor a király föltekintett a püspököknek a kérdést, hogy hajlandók-e tiszteletben tartani a királyi szokásjogot, azt válaszolták, hogy igen, hajlandók erre, amennyiben ezt egyházi hivataluk lehetővé teszi. E válasszal a király nem elégedett meg, és másnap reggel dülva-fülva elhagyta Londont. A püspökök közül többen megrémültek, és elindultak a király után, hogy kiengeszteljék, Tamás mellett csak néhány személy maradt Londonban.

Lisieux-i Arnulf, aki csak színleg volt Tamás barátja, azt tanácsolta a királynak, hívjon össze néhány püspököt, és azok testületileg forduljanak szembe Tamás érsekkel. Három püspök erre hajlandónak is mutatkozott: a chichesteri Hilarius, a yorki Rogerius és természetesen a londoni Foliot.

A következő tizenkét hónap nagyon keserves volt Tamás számára, mert elbizonytalanodott, hogy mit is kellene tennie. Püspöktársai és a tájékozatlan pápa - aki egy nagyon ravasz beszédű ciszterci apátot küldött hozzá - arról akarták meggyőzni, hogy hajoljon meg a király akarata előtt. De amikor Tamás úgy hitte,

hogya ha aláveti magát, abból kiengesztelődés születik, csalódnia kellett, mert Henrik most azt kezdte követelni, hogy e meghajlásnak éppen olyan nyilvánosság előtt kell megtörténnie, mint az engedetlenség történt, ezért a király Clarendonba 1163-ban zsinatot hívott össze.

Ezen a zsinaton nyílt ellentét mutatkozott az érsek és a püspökök között. Ők ugyanis egyenként és titokban nyilatkoztak a királynak, és meghajoltak előtte. Tamás előtt azonban tiltakoztak a királyi igény ellen, és miközben Tamás meghajolt és a püspököket is meghajlásra szólította föl, szembeszegültek vele. Henrik pedig egy lépéssel tovább ment: azt akarta, hogy a szokásjogot foglalják írásba, azt az érsek írja alá és pecsétjével erősítse meg. Tamásnak végre látnia kellett, milyen hiábavaló volt minden érvelés, amellyel meg akarták őt győzni, hogy engedjen. Most véglegesen megtagadta a király kérésének teljesítését, és nem írta alá az okmányt, amely a Clarendoni Konstitúciók néven vált ismertté a történelemben, mert úgy látta, hogy lényeges területeken nyirbálná meg az Egyház szabadságjogait.

Henrik ekkor azzal a szándékkal, hogy végleg leszámol Tamással, levelet írt a pápának, amelyben kérte a Konstitúciók jóváhagyását, és azt, hogy a yorki püspök, Rogerius legyen a pápai legátus. III. Sándor a Konstitúciók jóváhagyását megtagadta. Rogeriust kinevezte ugyan pápai legátusnak, de jogkörét olyan szűkre szabta, hogy azzal a király valójában nem nyert semmit. A pápa Tamásnak is írt egy levelet, amelyben állhatatosságra buzdította, és biztatta, hogy kezdjen újra misézni - Tamás érsek ugyanis lelkiismereti indokok alapján hosszabb ideje nem merte bemutatni a szentmisét. Ekkor világossá vált, hogy helyesen döntött, amikor elutasította a Konstitúciókat, és megkísérelte - sikertelenül - kideríteni, hogy a püspökök közül ki volna az, aki melléje áll az ellenállásban.

A következő év őszén, 1164 októberében Henrik Northamptonba, zsinat elé idézte Tamás érseket, azzal a váddal, hogy semmibe vette a király intézkedéseit. Elítélték, ezen kívül a király gazdasági szankciókat is életbe léptetett ellene. Azzal azonban, hogy szegénnyé tette, nyilvánvalóan nem volt megelégedve. Foliot emlékeztette az érseket egyszerű származására, arra, hogy mindenét a királynak köszönheti, és nyíltan felszólította, hogy mondjon le az érsekségről.

Tamás betegen, teljesen magára hagyva, püspökeitől megfosztva hallgatta a király fenyegetését, hogy megkínoztatja és börtönbe fogja záratni. A gyóntatójához fordult tanácsért. A mertoni prior, Róbert azt tanácsolta neki, hogy hagyatkozzék Istenre, és engedje, hogy tovább vezessék a megkezdett úton. Ami történni fog, az nem az ő személyes dolga, hanem Isten ügye, aki övéit soha nem hagyja el. Nyilvánvalóan könnyű lenne megnyernie a király tetszését, de ő, aki kezdettől fogva semmibe vette ezeket az emberi szempontokat, tartson ki állhatatosan. Tamás úgy határozott tehát, hogy nem várja meg a másnapi ítélelhirdetést, és azt is megtiltotta, hogy püspökei részt vegyenek a másnapi tárgyaláson. Késő éjszaka, áruhában elhagyta Northampton, és két héttel később kikötött Franciaországban. Elment Sens-be a pápához. Nem nyújtotta be lemondását, ahogy püspöktársai a király fenyegetésére ajánlották neki, mert nem akart precedenst, azaz későbbi

hivatkozási alapot teremteni. Mivel azonban kinevezésének körülményei és személyes alkalmatlanságának érzése nyugtalanította és szorongatta, visszaadta a pápa kezébe érseki hivatalát. III. Sándor pápa megtartotta őt a szolgálatában, először azonban elküldte Pontignybe, hogy az ottani ciszterci apátságban tanulja meg a szegény és egyszerű életet, hogy később „a szegények vigasza” lehessen. A következő hat esztendő Tamás számkivetésben töltötte. Vezekelt, tanult, imádkozott a szerzetesekkel együtt, és intézte azokat az ügyeket, amelyeket a pápa rábízott. Henrik azonban, akihez még mindig vonzódott, három levelét válasz nélkül hagyta.

Több hiábavaló kísérlet után 1170 júliusában megtörtént a látszólagos kiengesztelődés az érsek és a király között. Tamás boldogan írt hazatérése után a pápának a király barátságos viselkedéséről. Henrik azonban megtagadta tőle a békecsókot. Ezzel Tamás számára nyilvánvaló lett, hogy Angliába való visszatérése valójában keresztútjának végső szakasza, mert meg kell halnia. A francia király, VII. Lajos kérte is, hogy ne hagyja el Franciaországot. Tamás pedig visszatérve - kívülről szemlélve - még egy oktalanságot követett el: két levelet készített, és az egyikkel fölfüggesztette a yorki érseket, a másikkal ismét kiközösítette Foliot és Jocelin püspököket. Az érintettek panasza hallatára Henrik dührohamot kapott, és egyik mondatát négy lovag úgy értelmezte, hogy Tamást el kell távolítani az útból. A király „uszítására” zsoldosai 1170. december 29-én az esti zsoltosmáját végző érseket az oltár előtt, papjai szeme láttára ölték meg. A legenda szerint ezek voltak utolsó szavai: „Készen állok halált szenvedni Jézus nevéért s az egyház védelméért.”

Tamás elkerülhette volna az erőszakos halált, de nagyon félt attól, hogy ezzel mások szenvedésének oka lesz. Isten akaratát fölismerte, és teljesen átadta magát ennek. Ez tűnik ki szavaiból, amelyekkel visszatartotta a szerzeteseket, akik el akarták torlaszolni a székesegyház kapuját: „Mi azért jöttünk, hogy szenvedjünk, és nem azért, hogy harcoljunk. Ellenségünket inkább a szenvedéssel, mint a harccal fogjuk legyőzni”.

Tamást 1173-ban, három évvel a halála után avatta szentté III. Sándor pápa, és ünnepe december 29-i dátummal hamarosan általánossá vált a nyugati egyházban.

Becket Szent Tamást halála után még egyszer elítélték: VIII. Henrik király 1538-ban számvetésre idézte őt. Mivel a halott nem jelenhetett meg, a hatalmi örületben tobzódó király lázadás, makacsság és felségárulás címén halálra ítélte. Sírját feldúlták, ereklyéit elégették, a sírjában levő értékeket elkobozták, szobrait, képmásait és más emlékeket megsemmisítettek.

Becket Szent Tamás a politikusok védőszentje.

Esztergom és Canterbury a 12. század óta áll kulturális és vallástörténeti kapcsolatban. Mindkét település érseki központ, főpapjaik, Becket Tamás és Bánfy Lukács esztergomi érsek párizsi tanulmányaik alatt kötöttek barátságot.

Becket Szent Tamás magyarországi tiszteletét egy középkori verses zsoltosma és az esztergomi Tamás-hegyen épült kápolna őrzi.

† Istenünk, ki Szent Tamás püspöködnek és vértanúdnak megadtad, hogy az igazságért életét áldozhatta, kérünk, közbenjárására add meg nekünk, hogy ezen a földön Krisztusért elveszítsük és az égben megtalálhassuk életünket!

† Istenünk, te nagy lelkierőt öntöttél Becket Szent Tamás vértanúdba, hogy az igazságért feláldozza életét. Közbenjárására engedd, hogy Krisztusért lemondva életünkről itt a földön, örökre megtaláljuk azt nálad a mennyben. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

Forrás:

Magyar Kurir

Diós István: Szentek élete

rubicon.hu

archiv.katolikus.hu

2023. december 31. - Szent I. Szilveszter pápa

Élettörténete olvasható 2022. december 31-én.